

▼
V. Descartes ve
Kartezyen
Felsefe

V. Descartes ve Kartezyen Felsefe

- Rönesans'tan sonra düşüncedeki salınım birliğe kapalılığa doğru bir yol aldı.
- Descartes'la birlikte bilgi felsefesi ön plana çıktı ve kapalı bir sistem meydana geldi.
- 17. yy felsefesinde Rönesans'ın ortaya koyduğu gereçleri işleyen bilgi felsefesi sallantı durumundan bir kesinlik durumuna geçti.
- Rönesans'ın parçalı düşünce biçimine karşın 17. yy'da bir birlik vardır ve 17. yy kendi içine kapalı bir sistemdir.
- Rasyonalizmden başka bir düşünce biçimine izin vermez.

V. Descartes ve Kartezyen Felsefe

- 17. yy'da birlik ve kapalılığı meydana getiren etken din değil, matematiktir.
- Bu dönemde filozoflar felsefeyi matematikleştirmek ister.(kesinlik arzusu)
- Ortaçağ'da kesinliğin kaynağı inançtı. Modern felsefede kesinliği sağlayacak bilgiye ihtiyaç duyulur.
- Descartes bütün kesinliği bilincin kendisine bağışlar. (cogito ergo sum)

Matematik fizik

- Kadim dünya nitelikseldi,
- Descartes ve ardılları matematikle niceliksel düşünmeyi öğretti.
- 17. yy felsefesi bir matematik felsefesidir.

V. Descartes ve Kartezyen Felsefe

- Felsefe antikçağ'da öznenin bilinci
- Ortaçağda insan homoreligious
- Descartes'la birlikte insan bilen özne konumuna indirgendi.
- Heidegger ise insanın yaşayan özne olması gerektiğini söyledi.

Ahlak felsefesi

- Descartes alemin mekanik olarak işlediğini kabul eder. Bu mekanizmden istisna olan tek varlık insandır.
- İnsan özgür bir varlıktır, özgür iradeye sahiptir. Bu yüzden mekanizme dahil edilmez.
- Descartes'a göre irade ahlaka giden bir yoldur.
- İnsan doğasını aşabilirse ahlaklı olabilir.
- Mekanik alem ancak irade ile aşılabılır.

V. Descartes ve Kartezyen Felsefe

- Descartes'a göre iki tür ahlak mevcuttur: eğreti ahlak – temelli ahlak
- Eğreti ahlak: içinde bulunduğum ülkenin genel kurallarını kabul ederim
- Hiçbir zaman kararsız kalmam çünkü en kötü karar bile kararsızlıktan iyidir
- Bütün bu bilgileri gözetererek bir seçim yaparım
- Seçim yaptıktan sonra da asla pişman olmam

V. Descartes ve Kartezyen Felsefe

- Descartes eğreti ahlaktan temelli ahlaka varmak ister.
- Rasyonalist bir tutumla bir insanın ahlakı bir anda değil, derece derece kazanacağına inanır.
- Descartes felsefesinin ahlakta rol modeli Sokrates'tir, bu yüzden de Descartes rasyonalist ahlakı bize salık verir.

V. Descartes ve Kartezyen Felsefe

- Bilinç her zaman bir şeyin farkındalığıdır.
- Bilinç ikili ilişkide ortaya konulur. (bilen bilinen)
- Bilinç dediğimiz şey sürekli bir şeyin bilinci olur.
- Düşünce süreklilik arz eder.
- Descartes felsefesinde en temel husus cogito'nun ruhun düşünen bir varlık olduğunu söylemesidir.
- Descartes ruhun her daim düşündüğünü var sayıyor.

V. Descartes ve Kartezyen Felsefe

- Descartes felsefesi ie bakışın mümkün olmadığını gözden kaçırır.
- Düşünüyorum dediği anda insan bir önceki anda düşündüğünü anlıyordur.
- Descartes dini olanı dışlamadı, aşağılamadı ancak bütün o iyi değerleri ikinci plana itti. Artık kesinlik kriteri akılsallıktır.

V. Descartes ve Kartezyen Felsefe

- Descartes felsefesinin oluşturduğu problemleri çözmek için üç felsefi düşünce oluştu:
- Kartezyen Felsefe
- Jansenistler
- Occasionalistler

Jansenistler

- Kartezyenlerin çoğu Descartes felsefesine matematikle yaklaşmışlar ve doğa görüşünü çok iyi kavrayıp geliştirmişlerdir.
- Pascal 'ın derin din duygusu Descartes felsefesinin dışına çıkardı ve onu rasyonalizme değil, mistisizme ulaştırdı.
- “matematik pek çok problemi çözebilir fakat gönlümün ve aklımın problemlerini çözemez.”

V. Descartes ve Kartezyen Felsefe

- Hobbes 17.yy'da Descartes'ın karşıtı olarak görülebilecek bir filozof
- Hobbes bilimsel geliřmelerden o kadar etkilenmiřtir ki var olan her şeyin atomlardan meydana geldiđine inanır.
- Ontolojide materyalisttir.
- Hobbes'a göre ruh denilen şey insanın yanılđılarından ibarettir.
- Epistemolojide duyumcudur. İnsan maddeyi duyumlarıyla keşfeder, dolayısıyla duyumun dışındaki bütün bilgiler metafiziktir.

V. Descartes ve Kartezyen Felsefe

- Hobbes Descartes'ın 'bilen özne'sini 'kurt özne'ye çevirmiştir.
- "İnsan insanın kurdudur."
- İnsan doğal olarak bencil bir varlıktır ancak doğasını aşabildiği ölçüde ahlak ortaya koyabilecektir.
- İnsan bencil bir varlıktır o zaman bu bencilliklere hükümler olacak bir ben'e ihtiyaç vardır.
- İnsanlar sözleşme nazariyesiyle devlete kendilerini yönetme hakkını devrederler.
- Devlet yapma bir cisimdir, kutsallığı yoktur.

V. Descartes ve Kartezyen Felsefe

- Kitleleri kontrol edecek olan ahlak değil, hukuktur.
- Hobbes siyaset felsefesinde realist bir politika ortaya koyar.

Occasionalistler

- Vesileciler
- Geulincx ile Malebranche 'in temsil ettiği akımdır.

Kaynakça

- Prof. Dr. Celal Türer ders notları.
- Macit Gökberk, *Felsefe Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011.
- G. Skirbekk- N. Gilje, *Felsefe Tarihi*, çev: Emrullah Akbaş- Şule Mutlu, Üniversite Kitabevi yay., İstanbul, 2004.

Önerilen Kaynaklar

- W. Wisshel, *Felsefenin Arka Merdiveni*, İz yay., 1993.
- Ahmet Cevizci, *Felsefe Tarihi*, Say yay., 2010.
- A. Weber, *Felsefe Tarihi*, Sosyal yay., 2000.